

דף נב

פו. א. האם 'אמה טרקסין' נכללת במדות ההיכל או קדש הקדשים? מהו שורש הספק שלא הכריעו בו חכמים אם היא כלפנים או כלחוץ?

ב. אלו מקראות בתורה אין להם הכרע בתיבותיהן, האם הן שייכות לפנים או לאחור?

ג. כיצד נכנס הכהן לבית קדשי קדשים, ומהו סדר מעשיו בכניסה ראשונה?

א. משמע בסוגיא ש'אמה טרקסין' שהיתה בנויה בבית ראשון בין ההיכל לקדש הקדשים, אינה נכללת בארבעים אמה של ההיכל, ולא בעשרים של קדש הקדשים אלא אמה נוספת היא. ונסתפקו בה חכמים על קדושתה האם כלפנים או כלחוץ, שנאמר ודביר (= מחיצה. רש"י) בתוך הבית מפנימה הכין לתתן שם את ארון ברית ה'; האם מקום הדביר עצמו משל פנים הוא ('ודביר מפנימה') אם לאו ('מפנימה הכין') – לפנים מהדביר ואין הדביר בכלל).

בירושלמי (כלאים ספ"ה) מבואר שנסתפקו חכמים האם אמה טרקסין כלולה במדת ההיכל או במדת קדש הקדשים. וכן משמע מדברי הרמב"ם (בית הבחירה ד, ב ובפיה"מ מדות ד, ז).

ב. איסי בן יהודה אומר: חמש מקראות בתורה אין להן הכרע:

שאת (הלוא אם תיטיב – שאת – ואם לא תיטיב לפתח חטאת רביץ).

משוקדים (ובמנרה ארבעה גבעים – משקדים – כפתריה ופרחיה).

מחר (... וצא הלחם בעמלק – מחר – אנכי נצב על ראש הגבעה...).

ארור (... וברצנם עקרו שור – ארור – אפס כי עז ועברתם כי קשתה...).

וקם (... הנך שכב עם אבתיך – וקם – העם הזה...).

רב חסדא מטופק במקרא נוסף: וישלח את נערי בני ישראל ויעלו עלת ויזבחו זבחים שלמים לה' פרים – האם יש הפסק לאחר 'עולות', שלא היו פרים אלא כבשים, או שמא הכל מחובר ו'פרים' שבסוף המקרא מתייחס גם לעולות. [ולאיסי בן יהודה היתה משמעות המקרא הוזה פשוטה, לא נסתפק אלא בחמש].
כמובא לעיל, גם הפסוק ודביר בתוך הבית מפנימה הכין... נסתפק בו יוסף איש הוצל – הוא איסי בן יהודה – כיצד יש לפסקו [ומה שאמר 'חמש מקראות' – היינו בתורה, אבל בנביאים יש עוד].

א. ישנם מקראות נוספים שיכולים להתפרש לכאן ולכאן ודרשום חכמים לפניהם ולאחריהם, אבל חמש מקראות הללו אי אפשר לדרשם כן, אם משום שוני וסתירה במשמעות [כגון אם תיטיב שאת – משמע לשון סליחה. ושאת אם לא תיטיב – משמע לשון נשיאות עוון], אם מסיבה אחרת [כגון 'משוקדים' – מצד אחד אין במשמע על גביעים שלפניה כי יש אתנחתא בגביעים, מצד שני מפסוק אחר משמע ש'משוקדים' מתייחס רק על הגביעים – לכך לא הכריעו בו].
ויש מקראות שנחלקו בהם החכמים לפרשם, להיכן המלה נוטה – לפנים או לאחור (עפ"י תוס').
וע"ע תוס' פסחים כא: ד"ה ליכתוב).

ב. ישנה דעה שמוסיפה מקרא נוסף שאין לו הכרע – כשמעם האמור בבת יעקב (עפ"י ירושלמי ע"ז

ב; ב"ר פ. וע"ע: משך חכמה משפטים כב, טז).

ג. לדעת סתם משנתנו [כרבי יהודה], היו בבית שני שתי פרוכות. החיצונה פרופה מן הדרום – כפלה בקצה הדרומי וריכסו את הכפל בקרס והב, להיותה פתוחה ועומדת. רש"י, והפנימית מן הצפון. מהלך ביניהם (תוך שהוא דוחק באצילי ידיו את הפרוכות שלא יישרפו מהמחתה. ירושלמי) עד שמגיע לצפון. הופך פניו לדרום, שמז

שמאלו עם הפרוכת, עד שמגיע למקום הארון. הגיע (נכנס ועומד בין הבדים. עפ"י תוספתא. וכ"כ רש"י והרי"ד) – נותן את המחיתה בין שני הבדים. [בבית שני שלא היה שם ארון ובדיו, נותן כבין שני הבדים, כאילו היו שם ונותנה ביניהם. אכן היתה שם ו'שתייה' היתה נקראת, גבוהה מן הארץ שלש אצבעות, ועליה היה נותן את המחיתה. נג:].

צבר את הקטורת על גבי גחלים [ויש תנא אחר שאמר מפזרה ולא צוברה, כדלעיל מט:]. יש מי ששונה צוברה חוצה שהיא פנימה לו (– מתחיל לצבור בראש המחיתה הפונה להיכל שהוא קרוב לגופו, וממשיך פנימה. עפ"י רש"י וש"ר). ויש מי ששונה צוברה פנימה שהיא חוצה לו (וממשיך לכיוון גופו). וכן סבר אביי להכריע, שכן שנינו: מלמדים אותו, הזהר שלא תתחיל מפניך שמא תכוה.

יש מפרשים שלא היה מרדד את הקטורת [כקטורת שבהיכל] אלא צוברה ומניחה במקום אחד בלבד, פנימה או חוצה כנ"ל (ע' שפת אמת ושיח יצחק).

נתמלא כל הבית כולו עשן. יצא ובא לו בדרך בית כניסתו [כלומר כדרך שנכנס, פניו כלפי פנים], ומתפלל תפלה קצרה בבית החיצון. ולא היה מאריך בתפלתו שלא להבעית את ישראל.

א. לשיטת רבי יוסי ורבי מאיר לא היתה אלא פרוכת אחת, פרופה מן הצפון (וכן דעת רבי יוסי הגלילי וסתם משנה להלן נח: – לפרש"י שם, דלא כהתו"י).

ויש גורסים שלרבי יוסי פרופה מן הדרום, ולרבי יוסי הגלילי וסתם משנה דלהלן [וכן פסק הרמב"ם] היו שתי פרוכות, החיצונה פרופה מן הצפון והפנימית מן הדרום (עפ"י שו"ת הרשב"א ח"א שפת. ע' תו"ט ותפארת ישראל).

ב. ישנם מקורות שונים בספרי הקדמונים שנראה מהם שהכהן הגדול היה מתפלל בבית קדשי הקדשים [ושמא נסתמכו על דברי הברייתא (המובאת בברכות ל.) 'היה עומד בבית קדשי הקדשים – יכוין את לבו כנגד הפרוכת'. וכן נראה בפשטות מתרגום יונתן (מסעי לה, כה)]. ראה בפרטות בספר מגדים חדשים ברכות שם.

ג. מדברי הגרי"ז (ע' בחדושים על מנחות כז:): מבואר שמהתורה צריך להניח במקום הארון בדוקא, שהוא נתקדש בקדושה מיוחדת (וע' גם במשך חכמה הפטרת פקודי]. ואילו בגבורת-ארי (במילואים) נראה שנקט שמהתורה ההקטרה כשרה בכל מקום בבית קדש הקדשים (וכן צדד בשפת אמת נג: ד"ה במשנה).

דפים נב – נד

פז. להיכן ניטל ארון הקודש? אלו דברים נוספים ניטלו עמו?

נחלקו תנאים בדבר; לדברי רבי יהודה, וכן מסר עולא בשם רבי שמעון בר יוחאי: ארון במקומו נגזז. וחכמים אומרים: כלשכת דיר העצים נגזז. ויאשיהו המלך גזזו. ומה ראה על ככה – ראה שכתוב יולך ה' אתך ואת מלכך אשר תקים עליך... – עמד וגזזו (ויאמר ללויים המבינים לכל ישראל הקדושים לה' תנו את ארון הקדש בבית אשר בנה שלמה בן דויד מלך ישראל, אין לכם משא בכתף עתה עבדו את ה' אלקיכם ואת עמו ישראל – והלא הארון נתון ועומד שם, אלא לגזזו אמר. וכשיבואו מבבל לא יצטרכו לשאתו משם בכתף, מאחר שהוא גזזו ומונח כאן. מפרשים).

עם הארון נגזזו צנצנת המן ('שמה'-'שמה') וצלוחית שמן המשחה ('דורות'-'דורות' מצנצנת המן) ומקלו של אהרן שקדיה ופרחיה ('משמרת'-'משמרת' מצלוחית) וארגו ששגרו פלשתים דורון לאלקי ישראל (ולקחתם את ארון ה' ונתתם אתו אל העגלה ואת כלי הזהב אשר השבתם לו אשם תשימו בארגו מצדו ושלחתם אתו והלך).

שמח